

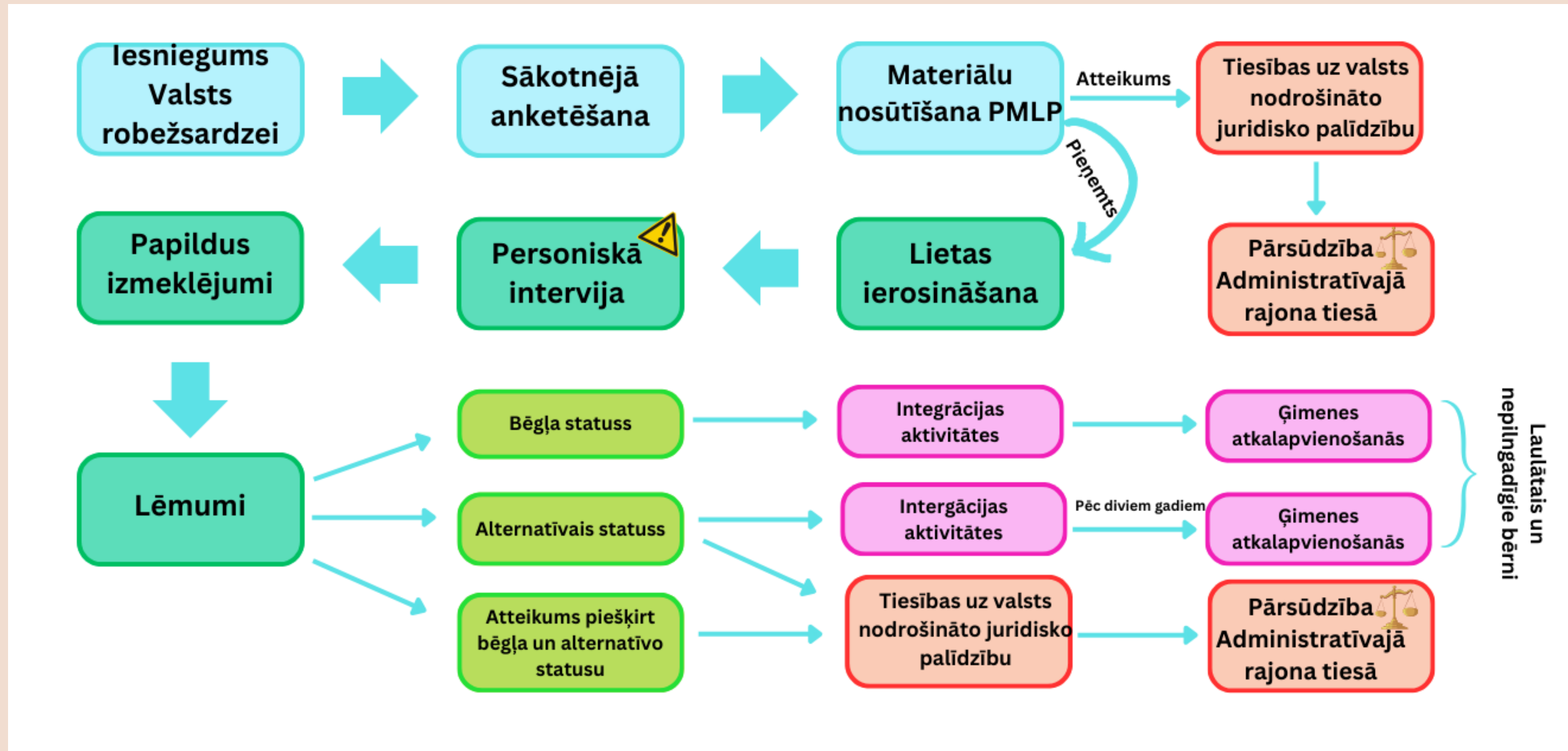

Cilvēktiesības visiem

Latvijas Cilvēktiesību centrs

2024. gada 28. martā

Patvēruma procedūra Latvijā šobrīd

Patvēruma procedūras attīstība I

- 1951.gada 28.jūlija Konvencija par bēgļa statusu un tās 1967.gada 31.janvāra Protokols par bēgļa statusu
- Likums “Par 1951.gada 28.jūlija Konvenciju par bēgļa statusu un tās 1967.gada 31.janvāra Protokolu par bēgļa statusu” (stājās spēkā 04.07.1997);
- 1997. gada likums “Par patvēruma meklētājiem un bēgļiem Latvijas Republikā” (stājās spēkā 18.07.1997);
- 2002. gada Patvēruma likums (stājās spēkā 01.09.2002) ;
- 2009. gada Patvēruma likums (stājās spēkā 14.07.2009);
- 2015. gada Patvēruma likums (stājās spēkā 19.01.2016).

Patvēruma procedūras attīstība II

Institucionālās izmaiņas:

- Līdz 2002. gadam - Bēgļu lietu centrs kā PMLP struktūrvienība ar atsevišķu finansējumu no valsts budžeta;
- No 2002. līdz 2009. gadam - Bēgļu lietu departaments kā PMLP struktūrvienība.
- Līdz 2002. gadam - Bēgļu lietu apelācijas padome (Tieslietu ministrijas pārraudzībā);
- No 2002. gada - Administratīvā rajona tiesa.
- Bija: Rīgas nelegālo imigrantu īslaicīgās aizturēšanas izolators un Olaines nelegālo imigrantu uzturēšanās nometne.
- Šobrīd Valsts robežsardzes Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centri (Daugavpils un Mucenieki).
- Patvēruma meklētāju izmitināšanas centri Muceniekos (atklāts 1999. gadā) un Liepnā (atklāts 2023. gadā).

Patvēruma procedūras attīstība III

Izmaiņas patvēruma procedūras kārtībā:

- No 2002. gada - ieviests alternatīvais statuss un pagaidu aizsardzības statuss;
- Līdz 2009. gadam - iesniegumu varēja izskatīt paatrinātā kārtībā robežpunktā;
- Personiskā intervija tikai no 2016. gada.

Patvēruma procedūras attīstība IV

Personas tiesību attīstība no 2005. gada:

- Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu;
 - Tiesības patvēruma meklētājam saņemt neatliekamo medicīnisko palīdzību un primāro veselības aprūpi par valsts līdzekļiem;
 - Tiesības iegūt izglītību.
-
- Likums, kas regulē tiesības saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību stājās spēkā tikai no 2007. gada 1. janvāra.
 - Tiesības uzsākt naturalizācijas procesu - pirmais gadījums 2004. gadā, kad persona ieguva Latvijas pilsonību.

Patvēruma procedūras attīstība VI

- 1998. gadā – 58 iesniegumi, noraidīti visi, bet Begļu lietu apelācijas padomē piešķirts bēgļa statuss 2 pretendentiem;
- 2003. gada beigās - 8 bēgļa statusi un 6 personas ar alternatīvo statusu;
- Līdz 2014. gadam labvēlīgi tiesas spriedumi personām no šādām valstīm: Afganistānas, Irānas, Krievijas, Turcijas, Ēģiptes, Ganas, Irāka, Kolumbija;
- 2023. gadā ar tiesas spriedumu piešķirti 4 bēgļa statusi (Krievija) un 2 alternatīvie statusi (Krievija, Uzbekistāna).

Latvijas tiesu darbība

- Administratīvā rajona tiesa;
- Pamatā - Rīgas tiesu nams, bet arī Rēzeknes, Jelgavas un arī Valmieras tiesu nami;
- Rīgas tiesu namā: 11 tiesneši skata patvēruma lietas un palīdz patvēruma lietās;
- Lietu skata 1 tiesnesis, bet sarežģītās lietās (izslēgšanas klauzulas, apdraudējums valsts drošībai, pieeja patvēruma procedūrai) - 3 tiesneši;
- Pirmā instances tiesa, spriedums nav pārsūdzams;
- Rīkojums par izbraukšanu un lēmums par piespiedu izraidīšanu kā atsevišķi lēmumi;
- Mutvārdu vai rakstveida procesi;
- Objektīvā izmeklēšana - tiesas pēc savas iniciatīvas izprasa papildus informāciju no valsts iestādēm un uzklausa arī citas personas (video konferences režīmā).

Startēģiskās tiesvedības piemēri

2022. gadā:

- MK rīkojums Nr. 518: 6. punkts: “[..] netiek pieņemti personu iesniegumi par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu”;
- 9 lietas nonāca ART Rēzeknes tiesu namā;
- pirmais spriedums 14.03.2022.
- Rezultāts: 6. punkta papildināšana: “[..]Minētais nav attiecināms uz šā rīkojuma 1. punktā minētajās teritorijās esošajām robežšķērsošanas vietām, kā arī Valsts robežsardzes Daugavpils pārvaldes Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centru "Daugavpils".

2023. gadā:

- Tendance- atteikumi Krievijas pilsoņiem;
- Pamatojums - “vajāšanas draudi tikai prominentiem opozīcijas līderiem un tiem, kas izsaka režīmu kritizējošus politiskos uzskatus publiski” (lieta Nr. A420117123);
- Mobilizācijas riski - “nav kriminālatbildības par izvairīšanos no mobilizācijas” (lieta Nr. A420079923)
- LGBTQI+ personu vājašana - nepietiekama izcelsmes valsts analīze (alternatīvais statuss, lieta Nr. A420153123)

Paldies par uzmanību!